

Sygn. akt II CK 599/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

SSA Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa M. C.

przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń - Spółce Akcyjnej Inspektorat w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 22 kwietnia 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 18 czerwca 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala kasację i zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.200,- (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację pozwanego (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. Inspektorat w K. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 30 marca 2004 r. zasądającego na rzecz powoda M. C. kwotę 10.440,92 zł. Kwota ta stanowi zwaloryzowane przez Sąd Rejonowy świadczenie należne powodowi z umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, jaką jego matka zawarła w poprzedniku prawnym pozwanego Zakładu w dniu 3 października 1988 r. Okres ubezpieczenia i czas

opłacania składek wynosił piętnaście lat. Sumę ubezpieczenia stanowiło 100.000 zł, które miało co roku wzrastać o 28% i w efekcie dać kwotę 520.000 zł (przed denominacją). Przeciętne wynagrodzenie w dacie zawarcia umowy wynosiło 53.090 zł, natomiast na dzień zamknięcia rozprawy 2.276,84 zł. Sąd dokonał waloryzacji świadczenia należnego powodowi w oparciu o kryterium przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, dokonując przeliczenia zarówno należnego powodowi świadczenia, jak i składek, które powód powinien zapłacić, aby świadczenie uzyskać. Sąd wziął również pod uwagę sytuację materialną, zarobkową i rodzinną powoda, sytuację ekonomiczną pozwanego oraz zasady współżycia społecznego.

Oddalając apelację strony pozwanej Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu Rejonowego wskazując dodatkowo, że przedmiotem waloryzacji nie jest suma ubezpieczenia określona w umowie (suma nominalna), lecz świadczenie pieniężne ubezpieczyciela będące elementem jego zobowiązania od chwili zawarcia umowy. Za niezasadne uznał Sąd stanowisko pozwanego Zakładu, że kryterium waloryzacji powinien stanowić matematyczny schemat przyjęty przez skarżącego i dla niego korzystny. W sprawie chodzi bowiem o waloryzację sądową, a nie ekonomiczną. Ponadto Sąd podkreślił, że w sprawie zastosowano pewne reguły odnoszące się do sądowej waloryzacji świadczeń pieniężnych wypracowane w orzecznictwie. Zaaprobował także wybór miernika waloryzacji.

Kasacja pozwanego oparta została na obu podstawach. W ramach naruszenia przepisów prawa materialnego skarżący wskazuje art. 358¹ § 3 k.c. przez jego błędną wykładnię oraz art. 5 k.c. w wyniku nieuzasadnionego przysporzenia majątkowego na rzecz powoda kosztem majątku pozwanego, a także art. 358¹ § 2 k.c. przez nieuwzględnienie, że w umowie zawarto klauzulę waloryzacyjną. W ramach naruszenia przepisów postępowania podnosi się naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie ustaleń Sądu Rejonowego, że suma ubezpieczenia miała wzrastać o 28% rocznie, gdy tymczasem w rzeczywistości miała ona wzrastać o 8,8%.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest niezasadna, a w odniesieniu do niektórych zarzutów wręcz oczywiście niezasadna. To ostatnie stwierdzenie odnosi się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Na k. 6 znajduje się bowiem dokument, z którego wynika, że procentowy wzrost sumy ubezpieczenia rzeczywiście początkowo określony został na 8,8% rocznie. Jednak od dnia 1 stycznia 1988 r., a więc jeszcze przed zawarciem umowy przez matkę powoda z poprzednikiem prawnym pozwanego, procent ten został podwyższony do 28

rocznie. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez Sąd drugiej instancji jest nie tylko oczywiście niezasadny, ale wręcz należy ocenić go jako nadużycie.

Nie znajdują usprawiedliwionych podstaw także zarzuty naruszenia prawa materialnego. Po pierwsze, nie mogło dojść do naruszenia art. 5 k.c. w postaci określonej w kasacji. Przepis ten reguluje bowiem tzw. nadużycie prawa podmiotowego i nie może być stosowany w sytuacji, w której doszło do wzbogacenia z jednej strony i zubożenia z drugiej - bez podstawy prawnej. W tego rodzaju okolicznościach znajdują zastosowanie art. 405 i nast. k.c., a nie art. 5. Skarżący nie formułuje zaś zarzutu wykonywania przez powoda przysługującego mu roszczenia w sposób sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego.

Po drugie, skarżący zdaje się nie rozumieć na czym polega umowna waloryzacja świadczenia pieniężnego. Zgodnie z art. 358¹ § 2 k.c. strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Oznacza to dopuszczalność umieszczenia w umowie tzw. klauzul waloryzacyjnych (walutowej, złotej, indeksowej) i rzeczywiście, umieszczenie takiej klauzuli wyłącza możliwość dokonania waloryzacji sądowej. Ujemne skutki zmiany siły nabywczej pieniądza zostają bowiem przez same strony uwzględnione i, przynajmniej w założeniu, wyeliminowane. Jednak w rozpoznawanej sprawie umowa ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci zawarta pomiędzy matką powoda i poprzednikiem prawnym pozwanego takiej klauzuli nie zawierała; byłaby ona zresztą w ówczesnym stanie prawnym niedozwolona.

Po trzecie, nie został naruszony art. 358¹ § 3 k.c. Zastosowane przez Sąd Rejonowy i aprobowane przez Sąd Okręgowy kryterium przeciętnego wynagrodzenia jako podstawa przeliczenia świadczenia należnego powodowi było w okolicznościach sprawy prawidłowe. Sąd uwzględnił przy tym także interesy pozwanego, o czym najlepiej świadczy wysokość zasądzonej kwoty, która nie sięga dziesięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia, chociaż świadczenie należne powodowi według treści umowy stanowiło mniej więcej właśnie dziesięciokrotność przeciętnego wynagrodzenia z 1988 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację jako nie znajdującą usprawiedliwionych podstaw, kierując się treścią 393¹² k.p.c. mającym w sprawie zastosowanie na mocy art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U.

2005 r. Nr 13, poz. 98). O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i art. 108 § 1 k.p.c.).